

Aan: Vaste Kamercommissie Economische Zaken en Klimaat
Van: J. van Essen (Jaimi), wethouder gemeente Losser
Datum: 15 januari 2021
Onderwerp: Position Paper Rondetafelgesprek RES d.d. 27-01-2021

Inleiding

Het belang van grensoverschrijdende samenwerking is door de grensregio's al vroeg onderkend om de ontwikkeling van welvaart en welzijn aan beide kanten van de grens te ondersteunen en te versterken. Dat geldt ook voor de energievoorziening. De inwoners van onze Twentse gemeente Losser, die ik bij het rondetafelgesprek mag vertegenwoordigen, hebben uitzicht op de windmolens die aan de Duitse kant van de grens staan te draaien (zie bijgevoegde foto's onderaan dit position paper). Inwoners ervaren de grens niet als harde barrière en vragen zich af waarom er in Twente extra windmolens moeten worden geplaatst terwijl ze net over de grens regelmatig stil moeten worden gezet in verband met netbelasting. Dit is ons inziens niet goed voor het noodzakelijke draagvlak voor de energietransitie. Het gezamenlijk en grensoverschrijdend kunnen benutten van dit soort duurzame energiebronnen draagt bij aan zuinig en efficiënt ruimtegebruik en daarmee aan behoud van draagvlak voor de energietransitie in het grensgebied. Daarnaast dienen productie van duurzame energie en afname (bv industrie) zo dicht mogelijk bij elkaar worden geplaatst om overbelasting van het netwerk te voorkomen. Hierin is de landsgrens in de huidige situatie ook een barrière. Vormen van omzetting of opslag van de "piekbelasting" zijn door een grotere omvang van een grensoverschrijdend energiepark haalbaarder. Wij zien kansen om met onze Duitse buurgemeenten gezamenlijk grensoverschrijdende energieparken te ontwikkelen met een optimaal gebruik van ruimte en ontlasting van het energienetwerk.

Wij zouden daarom graag zien dat bij de uitwerking van de Regionale Energiestrategieën nadrukkelijk het lokale en grensoverschrijdende aspect van energie-opwekking, c.q. -uitwisseling wordt meegenomen. Als gemeente Losser vragen wij, om samen met gemeenten Emmen en Kerkrade, als experimenteergebied te mogen dienen voor de grensoverschrijdende energietransitie. Dit verzoek wordt tevens door de betrokken overheden vanuit de RES regio Twente (14 gemeenten, provincie Overijssel en Waterschap Vechtstromen) ondersteund.

We verzoeken daarom uw commissie om er bij de minister op aan te dringen experimenteerruimte te bieden in wet- en regelgeving, zodat grensoverschrijdende energie-opwekking en -uitwisseling op euregionaal niveau daadwerkelijk mogelijk wordt gemaakt.

Achtergrond

Eind 2020 heeft de Tweede Kamer met ruime meerderheid een motie aangenomen (35570-VII, nr. 70), waarin het kabinet wordt verzocht in overleg te treden met de grensregio's die experimenteerruimte wensen voor grensoverschrijdende duurzame energieprojecten en te bezien of hierover bilaterale afspraken met buurlanden gemaakt kunnen worden. De motie vloeide voort uit de oproep aan het Rijk die wij als gemeente Losser samen met andere grensgemeenten Emmen en Kerkrade hebben gedaan om meer steun te verlenen aan dergelijke grensoverschrijdende duurzame energieprojecten. Wij constateren bijvoorbeeld dat bilaterale afspraken over de uitwisseling van stroom en subsidies voor kleinere lokale energieprojecten volledig ontbreken.

De genoemde grensgemeenten zien veel potentieel in de samenwerking met hun Duitse buurgemeenten op het terrein van energietransitie. De gemeenten Losser, Kerkrade en Emmen hebben om die reden concrete plannen ontwikkeld om dat potentieel te benutten. In een gezamenlijke brief aan de minister

van EZK, dd. 7 oktober 2020, hebben wij als gemeenten onze grensoverschrijdende energieprojecten concreet uiteengezet. De brief heeft uw commissie destijds in afschrift ontvangen, maar kan desgewenst opnieuw worden nagestuurd.

Zoals wij in de brief uiteengezet hebben kampt het grensgebied zowel in Nederland als Duitsland met congestie van het elektriciteitsnet en gebrek aan transportcapaciteit op het transmissienetwerk. Vanwege verschillen in vraag- en aanbodpatronen van elektriciteit aan weerszijden van de grens zijn er goede mogelijkheden om vraag en aanbod van hernieuwbare elektriciteit decentraal en grensoverschrijdend op elkaar af te stemmen. De problemen met netcapaciteit kunnen daarmee aan beide zijden van de grens worden verminderd, zodat er efficiënter gebruik kan worden gemaakt van beschikbare hernieuwbare energiebronnen. Het gezamenlijk en grensoverschrijdend benutten van de aanwezige duurzame energiebronnen draagt bovendien bij aan een efficiënt ruimtegebruik en daarmee aan het behoud van draagvlak voor de energietransitie in het grensgebied.

Obstakels

Projecten voor het decentraal grensoverschrijdend uitwisselen van hernieuwbare elektriciteit zijn met de huidige regelgeving echter niet realiseerbaar vanwege de volgende obstakels:

1. Op grond van de Elektriciteitswet 1998 is het decentraal en grensoverschrijdend uitwisselen van elektriciteit via het distributiesysteem niet toegestaan.
2. Subsidieregelingen (zoals SDE+, SDE++ en EEG2019-), die een directe verbinding tussen Duitse energiebronnen en het Nederlandse elektriciteitsnet beogen, kunnen door het ontbreken van een noodzakelijk afspraken tussen Nederland en Duitsland niet worden toegepast.

Medio 2021 dient de EU-richtlijn betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit ook in de Nederlandse wetgeving te worden verwerkt. Artikel 16 uit deze richtlijn is mede bedoeld om grensoverschrijdende uitwisseling van elektriciteit via het decentrale distributienet mogelijk te maken. Dit gaat vooral over zogeheten Citizen Energy Communities, waarover nauwe afstemming nodig is met de Duitse wetgever om tot een vergelijkbaar juridisch kader te komen. Die afstemming is er nog niet.

De combinatie van juridische obstakels én de noodzaak tot uitwerking van de nieuwe Europese regelgeving leidt ertoe dat het wenselijk is de grensgebieden in Losser, Kerkrade en Emmen aan te wijzen als pilotgebieden voor grensoverschrijdende uitwisseling van hernieuwbare elektriciteit. Wij willen graag kijken wat wél mogelijk is en roepen u graag op ons daarbij te ondersteunen.

Tot slot

Als grensgemeenten willen wij graag met het Rijk samenwerken om de belemmeringen voor de grensoverschrijdende uitwisseling van hernieuwbare elektriciteit te analyseren en vooral: weg te nemen. Samen met onze buurgemeenten aan de andere kant van de grens werken wij er graag aan mee om de energietransitie vorm te geven. Het grensoverschrijdende aspect van de grensoverschrijdende energie-opwekking, c.q. -uitwisseling mag daarom ons inziens niet ontbreken in de uitwerking van de Regionale Energie Strategieën. We zijn er van overtuigd dat dit het draagvlak voor de energietransitie als geheel zal vergroten.

